

Тетяна Анатоліївна ШЕВЧУК,

кандидат юридичних наук, викладач

кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0162-7011>

ПРОСТИТУЦІЯ І ЗЛОЧИННІСТЬ: ОСНОВНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ

Проституція незалежно від її правової регламентації поряд з іншими негативними соціальними явищами є одним із фонових явищ, які безпосередньо пов'язані зі злочинністю і впливають на її кількісні та якісні показники.

Поняттям фонове явище охоплюється не будь-яка дозлочинна асоціальна поведінка, не будь-яка поведінка, яка «відхиляється від соціальної норми», а лише така, яка тісно пов'язана з окремими видами (групами) злочинів і має протиправний характер. Названі форми дозлочинної антисуспільної поведінки за ступенем суспільної небезпеки не являються злочинними, але якщо їх вчасно не попередити, не запобігти, вони можуть потягнути за собою скоєння певного злочину [1, с. 18].

Яскравим прикладом такої антисуспільної поведінки є проституція, на фоні якої вчиняється безліч злочинів, об'єктами яких є різного роду суспільні відносини. Зв'язок проституції із злочинністю безсумнівний. Вони значною мірою обумовлюють одне одного.

Перш за все слід вказати, що на тлі заняття проституцією, як форми прояву девіантної поведінки, вчиняються злочинні діяння, пов'язані з *організацією її заняттям* (сутенерство, як дії особи по забезпеченню заняття проституцією іншою особою, та створення або утримання місць розпусти і звідництво). Вказані злочини набули широкого розповсюдження. Ця діяльність стрімко розвивається, трансформується, набуває ознак злочинного промислу. На сьогоднішній день можна говорити про налагоджений секс-бізнес в Україні, що має усі ознаки «злочинної» підприємницької діяльності і за рівнем прибутків посідає друге місце після торгівлі наркотиками, випереджаючи за прибутковістю торгівлю зброєю та інші види нелегальної комерційної діяльності.

У разі, коли діяльність, пов'язана з організацією заняття проституцією, здійснюється на міждержавному рівні, чітко простежується її зв'язок із *торгівлею людьми*. Адже під експлуатацією людини слід розуміти в тому числі всі форми сексуальної експлуатації.

В останні роки торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації стала важливою соціальною і правовою проблемою. Вона тісно пов'язана з проституцією й прихованими формами експлуатації такими як: домашнє рабство, пошук наречених за каталогом, секс – туризм, порнографія в Інтернеті, та ін. Близько 80 % жінок, які стали жертвами такої торгівлі, в тій чи іншій мірі піддаються сексуальній експлуатації [2, с. 22].

За деякими даними, 70–90 % від об'єму торгівлі жінками і дітьми у Європі і Азії складає торгівля, з метою втягнення в організовану проституцію. Взагалі, трафік, орієнтований на проституцію, складає від 70 до 80 % всього об'єму торгівлі людьми при підрахунку кількості жертв. Також відомо, що реальна кількість жертв значно перевищує всі можливі підрахунки [3, с. 57].

Слід констатувати зв'язок проституції із *ввезенням, виготовленням, збутом і розповсюдженням порнографічних предметів*. Не дивлячись на те, що в Україні чисельність населення зменшується і воно «старіє», показники обігу продукції порнографічного характеру стрімко зростають. Причиною цього є зниження вікової планки інтересу до секс-продукції, комп'ютеризація та інтернетизація населення України. Інформаційно-цифрові технології та Інтернет стали справжніми осередками порнографії. За результатами проведених опитувань, 71 % користувачів Інтернету заявили про відвідування порно-сайтів щомісячно. З цього числа опитаних 67 % осіб були у віці від 12 до 30 років [4, с. 58–59].

Перегляд та використання продукції порнографічного характеру конкретною особою зазвичай викликає сексуальне збудження, задоволення якого часто пов'язане із користуванням послугами осіб, які надають сексуальні послуги, у зв'язку з чим виникає нерозривне коло попиту на продукцію порнографічного характеру, з одного боку, і проституцією – з іншого.

Суспільна небезпечність дій, пов'язаних із ввезенням, виготовленням, збутом і розповсюдженням порнографічних предметів полягає в тому, що вони посягають на основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків. Такі дії знаходяться в явному протиріччі з існуючими в суспільстві традиціями інтимного спілкування людей, завдають шкоди їх моральному вихованню, особливо молоді, шляхом одіозної сексуальної інформації призводять до деформації моральних уявлень і понять про сексуальні відносини між людьми [5, с. 801].

Часто проституція «іде поруч» із *наркоманією* та злочинами, безпосередньо з нею пов'язаними. По-перше, нерідко особи, що займаються проституцією, вживають наркотичні засоби (в тому числі отримуючи їх в якості винагороди за надання сексуальних послуг); по – друге, вони можуть виступати кур'єрами і розповсюджувати наркотичні засоби серед клієнтів; по – третє, нерідко особи, що надають сексуальні послуги, використовують наркотики для досягнення певної злочинної мети, переважно пов'язаної із незаконним заволодінням майном. Сюди можна віднести застосування повіями клофеліну для «відключення» клієнтів з метою подальшого вчинення щодо них майнових злочинів. Нерідко, в таких випадках особа, яка

займається проституцією, є членом організованої злочинної групи, і в її задачі входить також виявлення заможних клієнтів та здійснення щодо них розвідувальних дій для подальшого вчинення корисливого посягання.

Підвищена суспільна небезпечність проституції полягає в тому, що вона *сприяє розповсюдженню венеричних захворювань та ВІЛ/СНІДу*, які є злочинами. З огляду на те, що кількість клієнтів у однієї проститутки може досягати 12–15 осіб на добу, неважко підрахувати скільки осіб потенційно є інфікованими хворобами, що передаються статевим шляхом, в тому числі, СНІДом. Це в свою чергу, як ланцюгова реакція, сприяє росту тяжких соматичних і психічних захворювань, безпліддю, самогубствам, зростанню показників жіночої злочинності. В даному випадку можна стверджувати, що проституція є одним із факторів погіршення демографічної ситуації, розмивання генофонду нації.

У підсумку слід вказати на те, що проституція, безумовно, пов'язана з відтворенням злочинності, хоча і не входить в це поняття. Як негативне соціальне явище вона, беззаперечно, наносить шкоду суспільній моральності, призводить до скалічення психологічних людських якостей та моральних цінностей, що призводить до розбещення особи не лише проститутки, а й руйнації суспільних відносин, для яких проституція є фоновим явищем. Але з іншого боку можна сказати, що фоновим явищем для поширеності проституції в суспільстві є негативні суттєві зміни характеру соціально – економічних відносин і морально – психологічного клімату в державі, занепад його моральності і духовності. Ці поняття взаємовиключні, але вони і взаємопов'язані, взаємопродукуючі. Проституція, як фонове явище злочинності, має глибоке соціальне підґрунтя. Тому успішна протидія їй повинна базуватися, перш за все, на укріпленні та стабілізації суспільних відносин в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Список бібліографічних посилань

1. Даньшин И. Н. Введение в криминологическую науку. Харьков : Право, 1998. 141 с.
2. Дьяченко А. Ответственность за сексуальную эксплуатацию женщин и детей. Уголовное право. 2003. № 2. С. 22–24.
3. Ключкова А. В. Взгляд европейских криминологов на проблему торговли женщинами и детьми в целях сексуальной эксплуатации. Вестник Московского университета. Серия «Право». 2007. Вып. 4. С. 57–64.
4. Шендрик В. В. Боротьба з порнографією. Харків : Оберіг, 2010. 215 с.
5. Науково-практичний коментар до кримінального кодексу України / за заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Вид. 3-тє. Харків : Одиссей, 2006. 1152 с.

Одержано 13.03.2018